

Arthroraphis grisea in Nederland

Leo Spier

Arthroraphis grisea Th.Fr., which was thought to be extinct in The Netherlands after the last published find in 1904, has recently been found on *Baeomyces rufus* (Huds.) Rebert in five 5x5 km grid cells.

Op de Leuserheide bij Amersfoort vindt men nog weelderige thalli van *Baeomyces rufus* (Huds.) Rebert, niet alleen op de vlakke bodem maar vooral ook op de hellingen van greppels die zich in de noord-oosthoek van het terrein bevinden. Al lang liep ik met de gedachte rond dat als ik ergens een parasiet op *Baeomyces rufus* zou kunnen aantreffen, het hier moest zijn.

Bij sommige *Baeomyces rufus*-thalli was een opvallende verkleuring waarneembaar: er tekenden zich donkergroene vlekken af. Toen ik deze donkergroene thallusdelen nader onderzocht, vond ik de zwarte apotheciën. De eerste *Arthroraphis grisea* Th.Fr. in Nederland was gevonden!

In de literatuur (Poelt & Vezda 1977; Purvis et al. 1992; Wirth 1980) wordt *Arthroraphis* beschreven als een acidofytisch geslacht van koele gebieden. *Arthroraphis grisea* komt ook in de ons omringende landen voor, vnl. op montane standplaatsen (Wirth 1980). De meeste *Arthroraphis*-soorten parasiteren op het geslacht *Baeomyces*, andere soorten leiden een zelfstandig leven op de grond, op mossen die aan het vergaan zijn of op verweerd zuur gesteente. Dat parasiterende soorten later hun leventje zelfstandig zouden voortzetten, wordt in verschillende flora's wel aangegeven, maar zeker schijnt dit geenszins te zijn en van *Arthroraphis grisea* zijn ons uitsluitend vondsten van parasitair levende exemplaren bekend.

In de Standaardlijst van de Nederlandse Korstmossen (Brand et al. 1988) staat de soort met een 0 vermeld, wat betekent dat hij als uitgestorven wordt beschouwd. Daar het altijd interessant is te weten of een soort in de vorige eeuw bekend was, beide ik Maarten Brand op, die mijn enthousiasme deelde, maar me tevens vertelde dat hij deze soort inmiddels ook reeds drie keer verzameld heeft. Bovendien is hij in 1904 verzameld door J.H.Wakker.

De 0 in de Standaardlijst is een gevolg van het feit dat de soort na 1904 niet meer was waargenomen. Daar hij recentelijk in 5 atlasblokken (7 km-blokken) gevonden is, zou hij in een nieuwe Standaardlijst cq. aanvulling met een 2 versierd moeten worden, wat betekent dat hij zeer zeldzaam is.

Van *Arthroraphis grisea* zijn de volgende vondsten bekend:

- * Laantje aan de Helvoirtseweg in de buurt van 's-Hertogenbosch.
Datum: 16-11-1904. Atlasblok 45.42. Coll. Wakker in Rijksherbarium te Leiden nr. 943 243 344.
- * Hunebed Weerdingerveld, Emmen, D38. Datum: 15-10-1988.
Coörd. 256.1/537.0. Coll. Brand nr. 19701.
- * Hunebed "Papeloze kerk", Schoonoord, D49. Datum: 16-10-1988.
Coörd. 248.4/537.8. Coll. Brand nr. 19751.
- * Het Leesten, 3 km ZW van Uchelen. NW-helling van *Calluna*-heide.
Datum: 14-04-1992. Coörd. 190.5/463.9. Coll. Brand nr. 27077.
- * Leusderheide, Leusden. Datum: 3-01-1994. Coörd. 152.6/456.7.
Coll. Spier nr. 4841.
- * Leusderheide, Leusden. Datum: 6-02-1994. Coörd. 152.3/459.4.
Coll. Spier nr. 5061.
- * Viasakkers, Soest. Datum: 26-02-1994. Coörd. 148/461.
Coll. Spier nr. 5028.
- * Waterleiding Soestduinen, Soest. Datum: 1-03-1994.
Coörd. 149.9/461.7. Coll. Spier nr. 5025.

Literatuur.

- Brand, A.M., A.Aptroot, A.J. de Bakker & H.F. van Dobben. 1988. Standaardlijst van de Nederlandse Korstmossen. KNNV WM 188:1-68.
- Poelt, J. & A.Vezda. 1977. Bestimmungsschlüssel Europäischer Flechten. Ergänzungsheft 1. Cramer, Vaduz. 258 pp.
- Purvis, O.W., B.J.Coppins, D.L.Hawksworth, P.W.James & D.M.Moore. 1992. The Lichen Flora of Great Britain and Ireland. Nat.Hist.Mus.Publications. St.Edmundsbury Press.
- Wirth, V. 1980. Flechtenflora. Ulmer, Stuttgart. 552 pp.